

در یازدهم مجلد کتاب «الغدیر» چه مباحثی آمده است؟

مجلد هفتم الغدیر به شاعران قرن نهم اختصاص داده شده است. امینی در مواردی که در شعری، اشاره به یک حدیث یا واقعه تاریخی شده باشد، درباره منابع آن هم بحث می‌کند.

مجلد هفتم الغدیر به شاعران قرن نهم اختصاص داده شده است. امینی در مواردی که در شعری، اشاره به یک حدیث یا واقعه تاریخی شده باشد، درباره منابع آن هم بحث می‌کند.

به گزارش خبرگزاری مهر، حجت الاسلام رسول جعفریان استاد تاریخ دانشگاه تهران در یادداشتی به مناسبت عید غدیر به این سرال پرداخته است که در یازدهم مجلد کتاب «الغدیر» چه مباحثی آمده است؟

جلد اول الغدیر اختصاص به اصل واقعه غدیر و حدیث غدیر دارد. واقعه غدیر در آغاز و به شکل های مختلف که در منابع بوده، در ادامه آمده است. پس از آن، راویان آن از صحابه و تابعین، و محدثان بزرگ به تفصیل و با ذکر سند و مأخذ آنها معرفی شده اند. بخش دیگری به کسانی که درباره غدیر کتاب نوشته اند، اختصاص داده شده است. سیر تاریخی احتجاج استدلال به غدیر از سوی امام علی (ع) در ادامه آمده است.

آیات غدیر «الیوم اکملت» و «بلغ ما انزل الیک» و اقوال مفسران ذیل آنها به تفصیل در ادامه بحث شده است. عید غدیر و منابعی که در این باره هست، به دنبال آن آمده، و بررسی سندی شده است. مفاد حدیث غدیر، بحثی است که به تفصیل درباره کلمه «ولی» صورت گرفته و این جستجو در بسیاری از متون دنبال شده و اقوال مربوطه نقد و بررسی شده است. این قسمت بسیار طولانی، و گسترده و لابه لای آنها اطلاعات جالبی درباره دیدگاه ها درباره غدیر از منابع مختلف گزارش شده است.

مجلد دوم، با اهمیت شعر و شاعری در قرآن و سنت، و از نگاه امامان آغاز شده است. هدف آن است تا در نخستین مرحله به شاعرانی بپردازد که درباره غدیر شعر گفته اند. در واقع، کتاب الغدیر از اینجا به بعد، اختصاص به شرح حال شاعرانی دارد که درباره غدیر شعر گفته اند. این بحث، به ترتیب قرون بوده و درباره هر شاعری، شرح حال، اخبار و جایگاه وی در تشیع، و اشعار و شرح آنها آمده است.

در مجلد دوم از شاعران غدیر تا قرن سوم بحث شده و اگر توجه کنیم که در چنین مجلدی با این حجم از صفحات، چه مقدار اطلاعات درباره این شاعران آمده و این داده ها چه اندازه در روشن کردن تاریخ تشیع اهمیت دارد، آنگاه اهمیت الغدیر را در خواهیم یافت. برای مثال درباره شاعری مانند کمیت طی صفحات ۲۶۵ تا ۳۰۸ و درباره شاعری مانند سید حمیری یکصد صفحه از ۳۰۹ تا ۴۰۹ بحث شده، و ضمن آن اخبار آنها که غالباً به نوعی به تاریخ تشیع مربوط است، بحث شده است.

مجلد سوم، درباره باقی شعرای قرن سوم، و شماری از شاعران قرن چهارم که شعری درباره غدیر شعر سروده اند، تألیف شده است. اسامی شاعران ناشناخته و اطلاعات بسیار عالی در باره آنها که هر کدام در گوشه ی از بلاد اسلامی و از قبیله ای و خاندانی بودند، در این شرح حال ها آمده، و در روشن کردن تاریخ شیعه بسیار سودمند است. مجلد چهارم هم باقی شعرای قرن چهارم، و ادامه آن قرن پنجم است، دو قرنی که باید آنها را قرن شیعه دانست. حجم این اشعار درباره غدیر در قرن های سوم و چهارم و پنج به قدری گسترده است که به خوبی می توان بسط مذهب را در این قرن مشاهده کرد.

مجلد پنجم الغدیر شاعران شیعه قرن ششم و هفتم و مجلد ششم شاعران قرن هشتم است، اما به مناسبت، از صفحه ۱۲۰ مجلد ششم، بحث مستوفایی تحت عنوان «نوادیر الاثر فی علم عمر» درج شده که ضمن آن به یک صد مورد از اجتهادات خلیفه دوم که در برابر نص قرآن یا حدیث نبوی صورت گرفته، پرداخته شده است. این بحث تا صفحه ۴۶۰ ادامه یافته است. منبع این بخش، به طور کامل منابع اهل سنت است، و مؤلف دیدگاه تاریخی شیعه را در نقد و رد بر مخالفان خود، به سبک کاملاً تازه ای مورد توجه قرار داده است.

این بحث بیشتر از این حدیث که روش فکری شیعه و مخالفانش را در بررسی فقه و حدیث نشان می دهد، یک روش نو به شمار می آید. سبک بحث، تقریباً همان است که در کتاب الاجتهاد و النص شرف الدین دنبال شده و از نظر تاریخی

ادامه ادبیات رد نویسی است که در شناساندن تاریخ شیعه از این زاویه بسیار مهم است. پس از تمام شدن بحث از موارد مزبور، به ادامه بحث از شعرای قرن هشتم پرداخته شده است.

مجلد هفتم به شاعران قرن نهم اختصاص داده شده است. امینی در مواردی که در شعری، اشاره به یک حدیث یا واقعه تاریخی شده باشد، درباره منابع آن هم بحث می کند. در این زمینه، طبق یک سنت همیشگی در ادبیات ردیه نویسی، از مصادر مخالفین استفاده می کند تا بتواند بر آنان احتجاج کند. زمانی که وی از اشعار رجب بررسی بحث می کند، بحثی هم درباره غلو دارد. (ج ۷ ص ۹۱). در اینجا پس از شرح مفهوم غلو، بحثی را درباره غلو درباره ابوبکر در مصادر حدیثی و تاریخی اهل سنت آورده و موارد بسیار فراوان و گسترده ای را در این زمینه مورد بحث قرار داده است.

این بحث که عملاً تاریخ ابوبکر و بیان دیدگاه های شیعه در این باره است از صفحه ۹۷ آغاز شده و تا صفحه ۴۴۴ ادامه می یابد. در این قسمت می توان با تمامی دیدگاه های تاریخی شیعه در زمینه خلافت پس از رسول (ص) آشنا شد. در واقع می توان گفت، عمده مبحث مجلد هفتم در این زمینه است، چنان که مجلد ششم، عمده اش، درباره تاریخ خلیفه دوم و دیدگاه های او نقدهای شیعی بر آنها بود. صفحه ۴۴۵ تا انتهای این مجلد یعنی صفحه ۵۵۰ درباره شخصیت ابوطالب، اشعار او، و دیدگاه های جاری و نقد آنها درباره اوست.

ادامه بحث از ابوطالب در مجلد هشتم الغدیر تا صفحه ۴۵ آمده و پس از آن، داستان غلو در روایات فضائل خلفا مورد توجه قرار گرفته، و به همان سبک به روایاتی که اهل سنت در فضائل ابوبکر، و به خصوص عثمان آورده اند، پرداخته شده است. امینی در این مجلد، تاریخ دوره عثمان، رفتارهای او که سبب اعتراض و شورش دیگران شد، و در نهایت، برخورد او با ابوذر را از منابع اهل سنت آورده است. این بحث تا صفحه ۴۳۳ ادامه یافته است. پس از آن، شرح حال ابوذر و زندگی او به عنوان یکی از چهره های برجسته میان شیعیان نخستین بر اساس منابع گسترده گزارش شده است.

در این بخش، به بیان دیدگاه های ابوذر در مسائل مالی پرداخته شده و به این نکته که او سوسیالیست بوده بحثی که آن زمان در مصر شایع بود به تفصیل پرداخته شده است. بحث از ابوذر تا پایان این مجلد یعنی صفحه ۵۳۴ ادامه یافته است.

مجلد نهم الغدیر با ادامه بحث درباره عثمان، موارد تخلف او در رعایت امور دینی و مسائل فقهی اختصاص یافته است. این مجلد همچنان با بحث از خلیفه سوم و سپس بیان برخی از فضائل شگفت که درباره سه خلیفه نقل شده، پایان یافته است. مجلد دهم، باز به تاریخ معاویه اختصاص یافته و ضمن تاریخ او، تخلفات وی از شریعت و روایاتی که در فضائل او ساخته شده، ادامه یافته است. اهمیت این مباحث، با توجه به نقل های فراوان تاریخی در رفتارهای معاویه با مخالفان، و تلاشی که او در جهت تثبیت دیدگاه های خود در تاریخ مذهبی جامعه داشته، روشن می شود.

بحث از فضائل معاویه و تاریخ وی در مجلد یازدهم الغدیر هم ادامه می یابد. در این مجلد به بیان شرح حال شاعران غدیر در قرن های دهم و یازدهم هجری هم پرداخته شده است. نیز ادب شیعی در قرن یازدهم مورد توجه قرار گرفته و بخشی به ادبیات شیعی امامی جنوب عراق و ایران و شاعران عرب زبان شیعی از خاندان مشعشعی، جزایری و غیره پرداخته شده است.